

Kovács Agnes:

A beszélgetés Gergely Pállal, a Magyar Tudományos Akadémia kéziratgyűjteményében 1981. március 23.-án.

- Arról beszéljünk akkor kedves Pali bácsi, hogy az 1949-50-ben végzett épülettatarozás és pincetakarítás során milyen kézirat értékes kézirat anyagokat talált és később restaurált az innen előkerült anyagból.

- Kérném szépen, igen hálás vagyok, hogy ezt megörökítjük, mert tulajdonképpen nemcsak a folklór-tudománynak és a meséknek a világban találkoztam olyan kincsekkel, amik fölbecsülhetetlenek. És amikor az Akadémia 50-es évek előtti gondatlan ügykezelésének következtében a pincében több mint hatvan évig rohadtak, penészedtek, hanem találkoztam egyéb minden kincsekkel is, az Akadémia történetére nézve igen fontos leletekkel, ^{leg} főképpen Arany Jánosnak a kincseivel. Hát ugy, hogyha én röviden elmondom, hát először kezdjük a folklórt, a szívenhez az van a legközelebb, ha nem is lettem folklorista, de hát majd megmondom, hogy miért keveredtem ebbe ^{be} 49-ben. Mert - hát azt mondjam -, a jó szerencse ül ^{ott} épp ott oda, hogy ilyen ócskaságokat kézrekerítsek. Talán előbb elmondom azt, hogy 946-ban, tehát a felszabadulás utáni első forint világban ^{ott} tévelyegtem jobbra-balra a Teleki- téren, a nevezetes antikváriumával, az ócskapiacon és ^{ott} bukáltam rá folklór anyagunk egyik legnagyobb gyűjteményére: Vikár Bélának a gyorsírá- sois, 18 gyorsírásos füzetére. Ezeket én akkor Ortutay barátomnak, az akkori Muzéumok Országos Központja elnökének én-akkor megautattam a 18 gyorsírásos füzetet. Reppent újongott felugrott az asztalátó Reviczky utcában volt az írodája, azt mondja: Óregem, minden pénst megadunk érte, mert hát azt hittük hogy ezek elveszték! Így volt. Tudniillik Vikár bácsi ^{is} öregségében nem tudta már leírni, leíratni sem, fiatalabb éveiben írt valamit belőle, kettészott is egy-két ember: Mihálovits, illetve azután Vajda László is vett fel

a hengereiből... Igen, de nem tudta senki, hogy ezek hol vannak, mert elaggott már szegény, ide a lépcsőn is alig tudott feljönni, lift még nem volt akkor az Akadémián... Mindig mondta nekem, hogy "Édes fiam, segítsen fel, mert az alsó régiók már nem a régi jók!" - a szokott humorával.

Hát, ^{valahogy} a jószerecsse odavitt a ² belki téren valami öreg handlőhöz és figyelmeztettek a kollégák, hogy ők vettek szótárakat, ezt is azt is, az egyik azt mondja: ^{Pali} bácsi, ott van a Vikár hagyatéka! - Hopp, ez nekem belhát fűszött a fülembe, megnézzük ezt a handlőt. Hát ott rugdostam jobbra-balra ilyen poros törött, szakadt lexikonokat, újságokat, mindenfélét, leszakad az egyik lapról egy újság^{papír}darab és az van rajta: Kalotaszeg, 1902. HUUU, én magam is odaváló lévén, kolozsvári születésű, de szüleim ^{mind} ~~szü~~ kalotaszegiek, hát ezt meg kell nézni! De nagyon óvatos voltam nehogy tulcsokat igérjek csakért a papírokért, mert láttam, hogy ott van még ilyen fűzet egy pár darab, megszámoltak aztán: 18 gyorsíróes fűzet. Na, mondtam, azok ezért 5.- forintot! Na, ő 10-et kért, de aztán megegyeztünk 6.-ban. Hát ezért a 6.- forinté: én megvettem több mint 4000 dalnak és egy csomó máséknak a szüvegé. Hát ezt körülbelül két éven keresztül ádszelgattam szorgalmasan szombatokon, vasárnapokon a kis írógépezen. A családomtól leptam el az időt hozzá, mint később aztán az Arany kötetekhez is és elég ez hozzá: kész lettem vele, Kodály kücsben az Akadémia elnöke lett, - az 1946 őszén történt, az a bizonyos vásárlás - és azt mondta: Hát, édes barátom, ^{ezek} az egyik példányát adja ide nekünk. Két példányban gépeltem, a másodpéldányt odaadtam. Ortut: adott ösztöndíjat nekem, Kodály bácsi ^{pedig} ~~szü~~ nem akarta ingyen elfogadni, azt mondja: Magának három gyereke van, hát mennyit adjon Oldalanként 2.- forintot! Az óriási nagy dol^g volt 1500 lapért,

kaptam a Népszenei Bizottságtól 3000.- forintot, mellékesen.
Hát így ezek a dalok megvannak, egy példány ^{egyetem} a Néprajzi Inté-
zetben, egy példány pedig valahol - azt hiszem - a Kodály-féle
[K. Ágnes: A Népszenei... a] Zenetudományi Intézetben. Igen, igen...
ott egyszer láttam is. Hát ez megvolt! Ez volt az első besziki-
sem a folklór tudományba. Ezt az Ethnographiába meg is írkáltam,
többes¹ oldalon, és ismeretes. Erdélyben is foglalkoztak vele és
hát most estén jönnek "nunc venio ad fortissimum ..." 49-ben, mert
Kodály jóvoltából én mellékállásban az Akadémia palotájának ^{ja} a gond-
noka is lettem. Hát nem kívánom senkinek eszébe juttatni, mi az
szűzféle belövés után egy ilyen palotának a gondnoksága... renokat
takarítani, satöbbi, satöbbi, ez nem tartozik ide. De az már igen,
most jövök arra: 49 éssén szól a portás ide nekem, a derék Horváth
bácsi, tessék már szaladni, mert itt a munkások a pincébe ássák
- új kazánoknak, fűtési kazánoknak helyet kerestek a Duna-part felé
és egy ilyen elszárt rekeszből dobálnak ki papírokat, visznek ide
szalonját sütni. Hát peruze ész nélkül^{le} mentem, óriási szerencsére,
hogy nem volt pénszem nyaralásra menni ésszel, szóval nem volt szabad
ságon, az épületnek lettem a foglya-rabja. És ledlítottam azt a
vandalizmust. Valóban egy kosárral kihajítottak. Éppen azt mondja:
Hát ezek csak olyan penészes papírok! - De kérem, ezek között nem kisebb
ember volt mint: Krizának, a Vadrózsák anyagának, [máscodik anyagának]
második kötetének egy része. Hát kérem, ezen már nem lehetett segí-
teni, amit megsütöttek, vagy amit elégették... De atöbbit aztán,
meg egybeket is. Ezek ugyanis pechünkre úgy kerültek a pincébe, hogy
az itt üresen hagyott lakást átalakították - néma már tudós klub
lett belőle - átalakították a lakást, ami iratot találtak, azt össze-
kötözték, ládába gyűmösözölték és levitték a pincébe. Alól eszedi-veit
886-ban Arany Jánosnének a temetése után a fia is kiköltözött az
épületből, Arany László,

számlák voltak, azok is elpusztultak részben, de a legnagyobb baj az, hogy a meseanyagot odadöntötték a csupasz földre és éppen a Kriza került alól. Ezért rohadt el a meséknek több, mint fele. Talán... nem tudtuk megállapítani, mert ami nincs, nem tudjuk mennyi volt! Elég az hozzá, hogy Kriza 1875 utáni halála után az Üzvegye ide küldte Arany Lászlóhoz, hogy adják ki. Arany Lászlóból bankigazgató lett, kisebb gondja is nagyobb volt ennél, hogy... megszűnt ekkor ez a mesekiadás, és a népköltési gyűjtés kiadása 75-től egy darabig és így aztán a lakásában hevertek ezek is, meg az édesatyjának ^{az} akadémiai fogalmazványai, tehát azok a renkiül becses kézirat halmazok, abból én 4100 lapot számoltam össze, a pincében... Szerencsésen azok felülmaradtak, a meseanyag fűlött, szárazon aránylag. Azokat könnyen ki tudtuk formálisan fertőtlenítéssel egyenliteni, és abból aztán hát később kötetek is születtek.

Előbb azt mondom el, hogy a kedves Kovács Ágnes doktornővel együtt megcsináltuk azt a székely népköltési gyűjteményt, a Kriza anyag második részéből. Hát az egy válogatás volt, az elsőből is a java anyagot is, körülbelül ^{ismertebb} 3000-est is készültünk, egy csomó dalt, balladát. Szóval az egy szenszáció volt, úgyhogy sajnos hamar elfogyott mind az egész 3000 példány. Nevetséges példányezés. Aztán később kéremszerűen az történt, hogy az Akadémia demokratizálása, államosítása után [azt történt, hogy] elhatározták, kiadják Arany János összes gyűjteményes, kritikai feldolgozású munkáit, balladáit. [hogy hívják], az egész élete működését. Vojnóvich akkor még élt és hát [seken] úgy 51-be. [.. igen... a leletek 49-es..] mikor mi kiszáritgattuk itten, azt megmutattam, a kéziratárban egy kis szobácskában, a régi telefonfülkében hevert a földön és az egész anyag, a folklór is, és akkor Vojnóvichnak megmutattam; ő összeeszte a kezét: Saj, fácskán hát én [est nem tudtam, hogy [ilyen rettentő...]] a kéziratei megvannak,

az eredeti levelésés fogalmazványok. Utószegyskönyvek. Óriási! Együtt fogjuk kiadni! Rá egy évre meghalt szegény Vojnovich, így aztán rámosakadt ennek a kiadásra. Abban reménykedtem, hogy majd az új főtitkár: Erdei Gyuz Szűlni fog, hogyha én ezt valakivel együtt megcsinálom. Keresztury Bessé lett volna, akit kértem volna, de... az történt, hogy Erdei Gyuz főtitkár ur, ahelyett, hogy velem szóba állt volna, külszente a titkárnőjével: "Most nem érünk rá előlét kiadni!" - A legnagyobb elődjének a kéziratait nem tudtuk kiadni, csak 13 évvel később. Akkor aztán jött Szabolcsi Bence barátom és mások és aztán az ő protekciójával - mondom, ahhoz is protekció kellett, hogy egy Arany Jánosnak ismeretlen fogalmazványait ki tudjuk adni! Hát ez volt az az idő...

~~[Ahhoz az időhöz jőze aztán még egy folytatás... hát nem tudom a folklórról akar-e még valamit kérdezni, tetesik parancsolni?]~~

- K.Á.: Milyen megrendelésből készítette el Pali bácsi azokat a kötegeket, amelyek most Krízához ² ~~be~~újított népmesék, a Kisfaludy Társaság Népmese-gyűjteménye címmel [van,] található ^k itt a kézirát gyűjteményben?

- Kérem szépen, megmondom: én nem értem rá nagyon foglalkozni ezekkel, csak azt láttam, mesék, versek, satöbbi, satöbbi, gyűjtötte Kriza, 20-30-féle Kriza gyűjtötől, ¹¹ ~~10~~féle is egy pár töredék volt, meg javított nyomdakész, a Vadrózsák első kötetének, a 62-es megjelenségű Vadrózsáknak a nyersanyaga is itt volt. Azzal már nem tudtam mit csinálni, összekötöttük, félretettük. Én nem tudtam, hogy pár év múlva ez meg is fog jelenni. Elég az hozzá, a könyvkötőknek - itt a hátszobán volt egy könyvkötőnk - leadta a kollégám itten, a Berlász a mesegyűjteményt, első félvászson kötésbe, aztán az - persze senki sem értett hozzá, én se, Berlász még kevésbé, mint történetész és nem tudtuk szétválogatni egész pontosan

igy keveredett bele sajnos az Arany László, meg a Juliskának is valami kézírata, egy olyan kötetbe, amiben az volt, hogy Krisztól. Hát ez a magyarázata, ez a tévedés! Az, hogyhát nem voltunk szakemberek, ez az egyik, meg időnk se!

- K. Á.: Azután Pali bácsi rájött arra, hogy ^{mind} nem ezek Krisztóhoz beküldött kéziratok, hisz mindenütt ott van a keznyoma, hogy vesd össze: Arany László messzivel. És emlékszem, hogy nekem fel is hívta a figyelmemet egy kézíratra, ami Arany Juliskától származik.

- Igen. Van benne egy pár ^{dehát} [negyven...]-szinte kényezve sinogattuk és néstük ~~is~~ - nem lett volna értelme szőttépkedni, ezeket a be-
küldött füzetet bosszakitani. Hát ugy később ezt tényleg megjegyez-
tük és hát ez kimeredt a Kriza bácsitól való anyagból, hát nem is kerülhetett oda. Hát ez a magyarázata, hogy vadházasságba került Juliska a Kriza-féle anyaggal.

- K. Á.: Én az Arany László és Arany Juliska gyűjteményéről ^{most} írva ^{vagy} fogalmaztam meg, hogy Pali bácsi számára az elsődleges szempont volt az anyag megóvása. Az anyagnak az exponálása, a feldolgozása már egy második lépés, második lépésőfok volt.

- Persze, hogy nem volt! Hiszen hát egyrészt nem voltam szak-
képzett folklorista, meg hát nem is ^{is} értettem még a Juliska kéz-
iratát első tekintetre, csak csoportosítottuk: mesék, versek,
dalok, balladák és a többi. Ha és hát eljött az a szerencsés
idő, amikor a Magvető Székely népköltési gyűjtemény címen ezt
az anyagot kiadta. Nagyon nagy visszhangja volt, sokan kérésik ma
is antikváriumokban, de ezt nem lehet megkapni már. Most kérdöm,
esépen - nagyon kedves volt - hogy az állagmegóvást tudsz-e
csillatni. Hát ugye, és igen... Az volt a legfontosabb, hogy

most kissáritottuk, megmenteni, amit lehet. Ablak között itt a kéziratárban száritgattuk, mentettük meg formalin kurával, gőzzel és a többi, szakszerdén. Könyvkötészetünk is segített benne, és hát mégis, legalább megvan. Hosszvetőlegesen 11-ezer lap folklór^{is} anyagot találtunk ebből az Arany László szobából. Hát ez nem kis mennyiség! Abba aztán Bak László, és Abafi Kálmán és sok mindenki értékes nagy gyűjtők...

K.Á.: Orbán Balázs...

- Orbán! és még tudnék egy eszmét felsorolni, de hát ez már a szakmához tartozik és kérném eszépen, ez akkor nagy szenzáció volt! Ezt megmentettük. - Aztán következett - ezt említettem már az állagnagóvásnál és a bizonyos Arany... hát azt is szerencsésen elértem, hogy Szabolcsi Bence, boldogult emlékü jó barátom jóvoltából, aki osztályelnök lett az Akadémián, az nagyot nevetett, mikor elmondta neki, hogy Erdei Gusz hogy dobott ki engem, hogy "nincs pénzünk effélére"! - Ugye? Arany Jánosra?! - Aztán azt mondta: Hadd csak el, majd én megcsinálom! - Adjak be egy kétszoros feljegyzést az első osztálynak, minden nap már hivatott az Akadémia kiadója igazgatója és aláírták a szerződést. Csak azt mondta, ne csináljak két kötetet belőle, érjen be ezer oldalal. Hát beértem körülbelül 800-szal. Hát mégis, Arany János ismeretlen levelezése, 350 ülési jegyskönyv eredeti kézírása után, meg sikerült ezt csinálni, kiadni, ez is a kritikai kiadás 14. kötete. Később utána jött a Kisfaludy Társasági anyag is, akkor kihelyeztük ami, mikor Arany a Kisfaludy Társasági igazgatója volt, azt az öt év anyagot, hát aztán az furcsa véletlen folytán a 13. kötetbe került, mert Nagyszalontával is összecepták meg Nagykőrössel is, onnan később jöttek ^{be} az anyagok. Hát így a

a tizennegyedik kötet megelőzte a tizenharmadikat, itt ugye az a furcsaság Dehát boldog voltam, hogy Arany géniuszának is legalább így hódolhattunk.

Aztán jötték kérem szépen ezek a szűnyű Rákosi-féle kitelepítések 1951 januárjában és itten én, ahogy lekösgattam, már több mint 20. év óta, Arany János utca 1-es szám alatt volt Szily Kálmánnak, a régi főtitkárnak lakása és ott két Úrög Leánya, az egyik Úrvegy tábornokné - hát ez lakott az I. emeleti 6-as szobákban és a kitelepítéskor a tábornoknét perzse kidobták valahova falura, ott is halt meg, a buterait, meg vele együtt a leveles ládját, azt meg kihejítették az udvarra. A derék házmesterünk Üszényalobolta és ^{reggel} azt mondta nekem, hogy hát itt éltek a hóban, tessék már, válogassuk hát ki. Hát abba temérdek akadémiaviratot, eredetit, másolatot, mindenfélét szedtünk össze. Egyik-másikat külsőleg is a Magyar Nemzetbe, meg nem tudom még hol, és ezek most már a kéziratárnak a birtokában vannak. Hát ez egy nagyon fontos anyagmentés volt azért ezintén ~~[... hát ez...]~~ valahogy a véletlen azt hozta, hogy nem tűzelték el, ~~[illetve az az ügyvezetett AVós rendszer nem gyűjtött be vele valamelyik konyhában itt a házában. Mert hiszen be is kültözték a lakásába utána, valami jött-ment, azt hiszen egy cigány családot tettek a helyükre. Hát csak a kuriózum kedvéért mondom: méltóságos Szilyék helyére, ugye na!]~~

Aztán kérem szépen, még egy ~~[adatmentés anyag]~~ anyagmentésemet ^{elmondanom} szabad. Hát volt része perzse kisebb szövegek dolgaiban is, beszerzésében... A kéziratárnak egyik munkatárs lévén dolgozója, hát ^{eugen} elküldtek, hogy tárgyaljak Ady Lajosnéval, meg Csinszka férjével, ^{Márffyval} ezeknek az anyagoknak a megszerzéséről. Hát én ^{mikor látat vásároltuk} könnyörtelen rossz alkudozó voltam, rosszabb mint a cigányok, egyszerűen Ady Lajosné kért 60-ezer forintot, az érmindszenti levele

láda volt ez, nagyon nevezetes volt ez, mert több mint 200 Ady levél van benne! És azt mondom, hova gondol méltóságos asszony?! Hát nem adnak erre semmit! Akkor otthagytam! Akkor jött utánam: na várjon, hát 50-ért ideadja. - Nem adunk 40-nél többet! - Aztán megegyeztünk 45-eszerbe. Dehát ez még 400-esernél is többet ér, ha jól megnézzük! Ugyanígy voltunk a másik a Márffy-féle Csinszka - Márfyné Csinszka - hagyatékával, az 5 naplójával, Ady levelek egész sorozatával. Ott is valami horribilis összeget kértek, már nem emlékszem, elég sok volt. Aztán megegyeztem Márffyval, festő barátom volt már régebben is, 20-ezerért ideadta ezeket. Hát így került a kéziratárba Csinszka levelezése, naplók és a többi, és a többi, ezt is megmentettük.

Aztán volt egy Sütő Nagy László ^{Székely} nevű barátom, unitárius ~~(est-
kel)~~ atyafi, ez meg Kriza lesszámazottjaival, valamilyikkel volt barátságban, őtől is olcsón beszerezésrőlünk különféle folklór anyagot. Így itten a katalógus cédulákon rajta van a ^{provenienca} ~~amerecián~~ tehát hogy honnan ered, tehát hogy Sütő Nagy László. Egy pár darab ballada van, talán mese is van. Már nem emlékszem, de kiderül itt a Kriza neve alatt a katalógus cédulákon. Hát ez volt az egyik...

Még aztán egy nagy ágyut is el kell itt sütni, kérem szépen! Megint a jó véletlen - nemhiába csufolkodtak itt a kollegák: Mi ez, te ^{puccosmester} ~~mindence~~ lettél? Ilyeneket mentess itt jobbról-balról? - Hát az történt, hogy Kolozsvárt, a kedves Jancsó Elemér barátomnál 1975 nyarán találkoztam egy öreg nénival, ~~de~~ tiszta véletlen hogy Pestről akkor jött le. Szabó Desső utolsó ügyvédjének az özvegye. Egy ilyen 70 és 80 közti kedves néni és bemutat engem, onnan tudtam hogy az kicsoda-micsoda, de mikor kezdtek beszélni arról, hogy Jancsó Ele-

mérnél vannak az ilyen kéziratok, olyan kéziratok, Szabó Dezsőtől is egy regénytörzék, - erre azt mondja a néni: Igen, hát én tudom, édes fiam, hiszen a férjem volt az ügyvédje. - Erre, mint a műlovardában a ló, horkantottan egy nagyot: Hogy-hogy?? Kérem, az kácsoda? Zágoni... Zágoni, nem az újságíró, annak az unokaöccse [~~Savagye. Bessze~~] volt neki az ügyvédje. Hát - azt mondja - hát a pincékbe, ott rohadnak ezek [a,...] mit tudom én mióta, mikor halt meg Szabó Dezső? - Ott rohadnak a pincékben idestova - nem tudom - már harminc év óta és - azt mondja - most akaron kivedni a kukába, [mert-már...]. Hát az Istenért - mondom - ne tegyen ilyent, majd én - engedelmével - kiválogatom e az Akadémia meg fogja venni. Hát ez is történt, kérem szépen. Az ugynevezett Ludas Mátys elcsodálatnak egész tömegének a kézirata, meg kiadatlan novellái bekerültek a kézirattárunkba. Ismét gratuláltak, hogy: nehát, örökös mázliista lettél! De hát jó, valami jutalmat én is kaptam azért... Elég az hozzá, az Üregasszonytól azt megvettük és rá egy hónapra meghalt. Tehát ha [est] akkor [rá-nem...-ha] a véletlen nem vissz Jancsóhoz, ha a véletlen nem viszi oda ezt az Üreg nénit, akkor ebből semmi sem lesz! És mit tesz Isten? Hetek múlva ezt is penészes, ^{vizes} dzett pincéből ki kellett szűrteni, tehát különböző ventilátorokkal, lila és zöld penészek rág^ták, már a papirokat, kézirat lapokat és egyszer csak kobogtatja az egyik: Tessék csak idegézni! Hát ezen [esalatt] Bartók Béla aláírása van!! Majd leesett az állam! Mánylog egy összepenészedett kottós papírlapon: Bartók Béla gratulációja Szabó Dezsőnek a 60. születésnapjára... A legnagyobb csenege! Gyönyörű, igazi magyar demokráciát és magyar felszabadulást hirdető lelkű... Hát Bartók évében mégis tartoztam ezzel, hogy ezt elmondjam legutóljára, [~~dehát ha van még kérdése, akkor...~~]

Kovács Ág.: Hát azt szeretném még kérdezni Pali bácsi, térjünk még egy kicsit vissza erre a bizonyos Arany László féle anyagra, vagy Arany János-féle akadémiai anyagra, hogy ezt Pali bácsi együtt akarta tartani. Én láttam egy jegyzéket itt a kézirat gyűjteményben, [~~ami ezek az anyagok az egyik...~~]

Gergely P.: Én folklór-szakot akartam csinálni!

K. Á.: Folklór szakot akart csinálni?! Ja, az volt az elgondolása, hogy legyen egy folklór szak itt a kéziratgyűjteményben.

G. P.: Leszavastak a kollégák. Mit tehettem, hát én nem voltam senki-semmi [~~... szóval... nem is szóval...~~] ha ezt egy jobban fésült kolléga találja meg, azt az anyagot, annak mik lettek volna ügyebár a jutalmai, [~~setöbb, setöbbi... Hát erről...~~] nem érdekelt engem. Engem csak az érdekelt, hogy jelenjék meg a Székely népköltés és jelenjék meg az Arany János... a többi nem érdekelt.

K. Á.: Azt szeretném akkor még megkérdezni, kedves Pali bácsi, hogy abban az időben, amikor ez az anyag az Akadémia pincéjéből előkerült, akkor Pali bácsi az Akadémia kéziratgyűjteményének volt-e a munkatársa, vagy gondnoka volt-e az épületnek, milyen minőségben találta meg ezt az anyagot?

G. P.: Kérem szépen, kétfős minőségben. Én akkor a főtitkári hivatalban dolgoztam, de tulajdonképpen Kodály elnök urnak voltam akkor a személyi titkára és aztán ő nevezett ki az épület gondnokává is, másodállásban, mint mondtam már, és tulajdonképpen, mint gondnok bukkantam rá, fáradtságos jutalmul ezekre a mérhetetlen kincsekre. Közben - jó, hogy tetszett ismét kérdezni - Arany mellett egy mellékesen ^{ott} kallódott egy-két tucat Széchenyi, egy-két tucat Körösmartly, egy-két tucat a Bübrentei hagyatékból. Szóval mindenféle ^{vagy honnan,} amit az Arany Lászlók szobájából/a pincébe hajított egy Reinprecht nevű gondnok. Hát ezért ez ^{ez} hercegtráteszi név, érdemes megemlíteni,

hogy egy gondatlan gondnok felejtette a pincében!

K. Á.: Tehát ez az anyag az Arany Jánosék lakásából került le a pincébe, Arany Jánosné halála után, mikor Arany László kiköltözött az Akadémia épületéből.

G. P.: Így van, pontosan így történt, '86 után, akkor éppen átalakítás volt, másképpen falakat is ide-oda raktak onnan, úgyhogy a mai formájában a Tudós Klub negyjéből hasonlít csak az Arany-kori lakáshoz. Itt volt egy kis mellék, oldal csigalépcsős, főcsigalépcsős ... hogyhívják... Arany János hálószobája mellett, ahol mostan beszélgetünk, az Aranynek az iroda-szobája volt itt, tehát a kézirattérnek a harmadik terme. És mellette volt Arany hálószobája, a fiával együtt ^{aludt} ~~laktak~~, mikor még legény ^{ember} volt László. Na most, utána jött az ebédlő, konyha, stb. stb. amiből ma Tudós Klubot csináltak. Egészen más formája van, mint ahogy a régi, ahogy nekem Vojnovich főtitkár elmondta, [ahogy...] Vojnovichnak pedig az az nevezetessége, hogy ő Arany Lászlónak az özvegyét vette feleségül és hát érdekük az, hogy a szalontai Arany-muzeumot is elfizentálták, pénzelték, berendezték úgy ahogy volt és azután hát örökölte azt az ériási levéltárat, kincseket, fölbecsülhetetlen Arany levelek és pár ezer levelet, amit most Sáfrány György ~~szegény~~ nem tud már kiadni, mert azok elégték a Vojnovich villa lebombázásakor '45-ben, januárjában.

[K. Á.: Vojnovics Géza volt az Arany János költeményei kritikai kiadásának sajtó alá rendezője, de ő készítette a jegyzeteket is?

G. P.: Egy részt... De csak öt kötetet tudott csinálni. A versek kötetek. A hetedik, az már a kisebb költemények és a kiadatlan versek gyűjteménye, Arany költeménye, azt már Kereszturi Dezso barátom, Kereszturi akadémikus rendezte sajtó alá, úgyhogy nekem is például versek-

foglalát adott az akadémiai iratokhoz, meg a Kisfaludyhoz is, hát ő a sorozat szerkesztője volt.

K.Á.: De ő készítette a jegyzeteket is a kötetekhez? Ezt nem hinnám...

G.P.: Nem, nem! Az első öt kötet Vojnovicséé még...

K.Á.: Igen, de a jegyzeteket ő készítette?

G.P.: Igen, ő, Vojnovics, ő maga. Az első öt kötetet végig. A többi, a hatodiktól kezdve, az végig, az már aztán, ahol Kereszturi szerepel, ugye...]

K.Á.: Azt tessék még megmondani, Pali bácsi kérem, hogy ki mindenki foglalkozott, ki mindenki dolgozott ezzel az Arany László féle folklór anyaggal, amit az akadémia pincéjében tetszett megmenteni?

G.P.: Kérem szépen, kezdjük a legnagyobb névvel: Kodály Zoltánéknak volt nek az Akadémia feloszabódulás utáni átszervezésekor itt volt a dunaparti helyreállított parkos szobában a munkahelye. Kodály és a tanítványai, a szegény Járdányi Pál, aztán hát ^a ^{közt} sok... Kerényi Gyurka és kisebb tudósok és kutatók, többek között Székely András, hát ezek jöttek ide kutatni, amikor megvizsgálták, hogy itten ilyen folklór gyűjtemény van. És akkor meg is volt a följáró lépcsőnk alatti külön vöcsékben az egész felmelléki, fal hosszúságú folklór gyűjtemény. Ezt is írtam rá, hogy: Folklór anyag. Ezt aztán szétosztották RUI cím alá ^{magyar} régi-új-irodalom ^{alá} más szakba került. Hát kérem, a legfőbb kutatók volt maga Kodály Zoltán, majdnem minden nap bejött valamivel. Adtam oda a Föt-gyűjteményt, aztán a régi népdal-gyűjteményt, 1312-es, és a legfőképpen azt a Pálóczi Herváthot, amiből 5 rengeteget költészt, és feldolgoztak a népköltési sorozatukban, hiszen eddig már nyolc nagy kötet jelent meg,

nem tudom hány ezer oldal. Ebbe vették bele aztán ami ^{is} Kriza és Vikár gyűjteményükből ^{is} volt, ami verses anyagba felvethető volt. Ezt Kodályék is felhasználták bővegesen. [Elég az hozzá...] aztán jött ide Bónis Feri is, az a zenetörténész... akkor kutattatott ebből-abból. Üzükölte az Akadémia Vigyázó gróféktól a Podmaniesky hagyatékot, annak az anyagából [például] Bónis akadt rá itt például ^{kiadással} egy Cserepek quartettre, ezt is kiadta... Hát ennek csak annyi köze van a népköltéshez, hogy ^{csinál azt adta le, hogy} valamilyen forradalmi népi zene. Ilyesvalami alcíme volt ennek németül, Cserepek, ismert névű zeneköltő. Ez a Vigyázó kastélyból, Rákóczeresztúrról... hát az összes kötetekben ott áll mai is a kéziratárban. Fontos, gazdag gyűjteményünk... úgyhogy Mozart és Beethoven korabeli kották egészen sorozata van itten. Előző kiadások, nagy ritkaságok...

K.Á.: De én most arra gondolok, hogy avval a bizony Arany-féle anyaggal, Arany László féle anyaggal....

G.P.: Párisba került az a ^{kiss} ... hogy hívták? ... egy magas tiszti...

K.Á.: Kiss Gabriella?

G.P.: Kiss Gabriella! [~~Hát az éppen a~~]

K.Á.: Ah a Magyar Népmese Katalógus számára delgozott, az ebben az anyagban található ~~mesék~~ ^{ta fel} népmeséket.

G.P.: Hát erre emlékszem legjobban, nagyon szeretetreméltó kedves asszonyka. Párisba ment, igen.... Hát ez a legtöbbet járt. De a leges-
legtöbbet perese Kerényi Gyurka, szinte mindennap jött, hát a Kodályék szobájából kottázott ki, mind az új anyagokból is. A mesékkel nem tudom ki foglalkozott, arra nem emlékszem...

K.Á.: Holló Donokos is járt ide és delgozott itt a meseanyagból...

G.P.: Az is és Donokos Péter Pál, szintén sokat járt, évente huszszor, harmincszor, ötvenszer is megfordult itt. Jó barátom, ő is hasznosan forogtatja, pláne a ~~székely~~ anyagot, hiszen ő maga is

is esikszeredei, ugye? Ezek, [ezek] már az ember fejéből úgy lassan
kikapnak. Én is kikeptem már nemcsak innen, de az Akadémia házaiból is, [csak el...]. Na, ezek voltak tulajdonképpen a legfőbb
forgatóink ebből az egész ^{fel} anyagban, a Kodály, Kodály és iskolája
[ezek...] szinte valaki tőlük mindennap itt fordult meg. Régi kutatók,
könyvekben jönnek a nevek elő, [hát...] kitűnő zenészek is. [hogyan
hát hisz es...] külföldről is gyakran kerestek minket itten. Ez
volna....

K.Á.: Na most, ennek az anyagnak készült annak idején, mikor
még csak az állag megővéséről volt szó és bizonyos kiemelkedő ku-
tatóknak az anyaga egyútté került, készült egy jegyzéke. De egy má-
sodik, végleges jegyzéke nem készült aztán ennek az anyagnak az-
után, mikor például megállapították, hogy Kozinec Gábornak is van itt
egy értékes anyaga?

G.P.: Hm... nem tudok... erről aztán nem tudok, hogy csináltak-e
később jegyzéket. Ezt széteszt ^{rola} ~~otak~~ ^{És} a baj, hogy az mint folklór
azak, az szétkerült, hol az irodalomba, hol a történelembe, attól
függ, hogy az anyag többségében mihez tartozott. Bizony... ez az
egyetlen kár, hogy nem maradt meg együtt, mint folklór gyűjtemény.

K.Á.: Mert a későbbiek során így az anyag azonosítása is könny-
nyebb lett volna.

G.P.: Sokkal! Hisz ez természetesen dolog! Szakmailag is... hát én
nem ok nélkül próbáltam ezt megbeszélni Berlással is. Bele is ment
volna, évekig így is volt, de aztán később hogy miért, vagy miért nem?
Történelem kollégák jöttek... hát... nem akartok neveket emlegetni,
és így aztán... ááá, ez így semmi... mi az a népszene?! ... megint
odajutottunk, sajtó Borték esilott mindig, meg Kodály is: lendetük
a népi... a népköltést, népmesét, satöbbi, satöbbi... Ez az igazság!